

Problém a vědomí problému

Naše vědomí nám umožňuje, abychom se vztáhli k nejrůznějším skutečnostem, ale také k tomu, co přesně vzato „skutečné“ vůbec není. Uvažujeme-li proto o tzv. vědomí problému (německy „Problembewußtsein“), je na místě otázka, čeho vlastně si je „vědomí problému“ vsutku vědomo? – něčeho skutečného, anebo spíše něčeho, co skutečné vlastně není, dokud to právě svým vědomím spolu s onou „skutečností“ do svého „vědomí problému“ nějak nazahrneme? Necháme-li tedy ono „vědomí“ stranou a soustředíme-li se pouze na to, k „čemu“ se vztahuje, tj. „čeho“ si je vědomo, můžeme se snad právem soustředit na povahu „problému“ samého, bez ohledu na to, zda si ho je někdo vědom či není. Vědomí problému je tedy jednak vědomím, ale svou intencí míří mimo sebe, tedy k onomu „problému“, který součástí ani složkou vědomí není, nýbrž je – přesně vzato – intencionálním „ne-předmětem“ vědomí, tj. „předmětem“ ve smyslu „tématem“, ale nikoli něčím, co může být zvnějšku registrováno a popsáno. Co je tedy tento „problém“ sám? Jak řečeno, není ničím „objektivním“, „objektivně reálným“, tj. zvnějšku uchopitelným. Přesto o tom mluvíme, jako by takový problém byl „před“ námi, což jak se zdá sugeruje předmětnost, objektivnost. Jak tomu rozumět? Nebylo by přijatelným řešením, kdybychom ono „před“ pochopili jako časově poukazující do budoucnosti? Tak bychom si umožnili dodatečné pochopení nějaké starší situace, v níž určitý člověk nebo lidé určité společnosti měli problémy, které však náležitě nerozpoznali, a to ke své škodě. V takovém případě – když se na to díváme z doby pozdější – je zřejmé, že v té starší situaci ten problém (nebo ty problémy) byly sice skutečné, ale vzhledem k tomu, že nebyly rozpoznány, nelze o nich mluvit jako o „objektivních“, neboť nebyly učiněny předmětem, objektem žádného porozumění (tím mohly být učiněny třeba až po delší době, když už vlastně nebyly „aktuální“).

(Písek, 130525-1.)